

8. Międzynarodowy Kongres nt. *Auchenorrhyncha* (Delfy, Grecja, 9–13 VIII 1993 r.)

Kongresy nt. *Auchenorrhyncha* (poprzednie nazywano także zebraniem lub sympozjami, zależnie od inwencji organizatora) nie mają z góry określonego tematu. Są raczej przeglądem wyników badań, w których obiektem są owady roślinożerne należące do podrzędu *Auchenorrhyncha* (*Homoptera*). Ósmy Międzynarodowy Kongres odbył się w Grecji w czasie pięciu upalnych sierpniowych dni 1993 r. Obrady odbywały się w pawilonach należących do Europejskiego Centrum Kulturalnego, położonych na zboczu gór Parnasu w pobliżu ruin starożytnych Delf. Centrum, odsunięte od ośrodków wielkomiejskich, jest wyposażone w nowoczesne urządzenia pozwalające na prezentowanie wszelkiego rodzaju materiałów ilustrujących wygłaszane referaty, a w razie potrzeby są do dyspozycji zestawy kopiarek i laboratorium fotograficzne z błyskawiczną obsługą. Organizatorem Kongresu był profesor Sakis Drosopoulos wraz ze swoim zespołem z Uniwersytetu Rolniczego w Atenach. Kongresowi patronowało Helleńskie Towarzystwo Zoologiczne, a drobnymi sumami wspomagało 12 różnych instytucji.

Wśród polskich naukowców kongresy nt. *Auchenorrhyncha* nie wzbudzają większego zainteresowania, przypuszczalnie są mało znane. Może więc warto wspomnieć o ich historii. Z inicjatywą spotkań wystąpiło kilku angielskich entomologów zapraszając grono osób zajmujących się skoczками, a znanych im z publikacji. Do pierwszego spotkania doszło w 1973 r. w Cardiff (W. Brytania). Możliwość bezpośredniej wymiany informacji o prowadzonych badaniach, stosowanych metodach i uzyskiwanych wynikach, a także wysłuchania krytycznych uwag zachęcała do dalszych spotkań w gronie reprezentującym możliwie wielu badaczy, nawet z odległych części świata. Postanowiono organizować zjazdy co trzy lata. Na drugim spotkaniu (Silver Wood, W. Brytania) utworzony został kilkusobowy międzynarodowy komitet (International Committee of *Auchenorrhyncha* Meetings) oraz powstała jednoosobowa redakcja biuletynu informacyjnego

„Tymbal”. Wszystkie następne spotkania (1978 – Holandia, 1981 – Finlandia, 1984 – Szwajcaria, 1987 – Włochy, 1990 – USA) były równie udane.

W ósmym tegorocznym Kongresie wzięło udział 95 osób z 19 krajów (sześciu kontynentów). W ciągu 4 dni referatowych zaprezentowano 46 prac i 6 plakatów. Mimo stosunkowo niewielkiej liczby referatów, które dotyczyły tylko jednej grupy owadów, zakres omawianych problemów był bardzo zróżnicowany, stąd połączone zostały w kilka bloków tematycznych: Historia, morfologia, taksonomia, faunistyka i filogeneza *Auchenorrhyncha*; Ekologia i różnicowanie gatunkowe; Pasożyty *Auchenorrhyncha*; Zależności roślina–roślinożerca; Bioakustyka; Ewolucja i genetyka populacji. W wielu przypadkach zaszeregowanie referatu do odpowiedniej grupy tematycznej było dość dyskusyjne, gdyż przedstawiane wyniki badań obejmowały szerszy zakres zagadnień i mogły się znaleźć także w innej grupie.

Sesję otwierał referat D. E. Ščerbakova (Rosja) przedstawiający geologiczną historię *Auchenorrhyncha*, poczynawszy od 260 do 30 milionów lat p.n.e., na podstawie bogatej dokumentacji – przezroczy skamielin przodków współcześnie występujących skoczaków. Długi ponad normę referat wzbudził zainteresowanie słuchaczy, jednak nie w sposób satysfakcjonujący autora.

Postępujący rozwój techniki ułatwił i umożliwił badania mikrostruktur ciała owadów, rejestrowanie ich zachowań, sposobów wzajemnego komunikowania i wydawanych sygnałów. Jest to zapewne przyczyna atrakcyjności i stąd wzrostu zainteresowań taksonomią, morfologią i ustalaniem (lub rewizją) związków filogenetycznych tej grupy owadów. Cechy morfologiczne, które do niedawna były wyłączną podstawą systemu taksonomicznego, obecnie są uzupełniane i weryfikowane badaniami struktur chromosomowych (temat referatów wygłoszonych przez V. G. Kuznetzową, Rosja; P. Jonesa, W. Brytania; Q. Fanga i H. D. Blockera, USA), ultramikroskopowymi produktami układu wydalniczego (bronchosomy) (M. F. Day, Australia), bioakustycznymi zapisami wydawanych sygnałów. Wprowadzenie do taksonomii *Auchenorrhyncha* także cech pozamorfologicznych ułatwiło znacznie rozpoznawanie gatunków i ich związków filogenetycznych. Jest to szczególnie przydatne w tej grupie owadów, której gatunki w różnych warunkach pokarmowo-siedliskowych odznaczają się dużą zmiennością (B. Sharma, Indie; A. Pythoula i S. Drosopoulos, Grecja; M. W. Nielson, USA; M. D. Webb, W. Brytania). Tym można tłumaczyć dużą liczbę referatów (25 – łącznie z filmami i nagraniami dźwiękowymi), których tematem były szeroko rozumiane zagadnienia taksonomii.

Prof. H. Strübing, którą można zaliczyć do pionierów badań nad porozumiewaniem się skoczaków w okresie godowym, a także autorka aparatury pozwalającej na zapisanie i przełożenie przekazywanych sygnałów (drgań rośliny) na dźwięk, przedstawiła kilka interesujących filmów ilustrujących m. in. wpływ liczby partnerów na zapłodnienie i sukces rozrodczy osobników należących do dwóch gatunków rodzaju *Euscelis*.

Pasożyty *Auchenorrhyncha* w aspekcie stopnia redukcji populacji gospodarza były tematem jednego referatu (A. E. Steenkiste, M. F. Claridge i J. C. Morgan, W. Brytania). W drugim, który dotyczył problemu naturalnych wrogów skoczaków omówiono wpływ różnicowania gatunkowego roślin na polach uprawnych na skład gatunkowy *Auchenorrhyncha* i pasożytujących na nich błonkówek (G. Moya-Raygoza, Meksyk). W trzecim referacie przedstawiono rewizję taksonomii *Strepsiptera* (*Elenchidae*) pasożytujących na dwóch gatunkach skoczaków (*Nilaparvata lugens* i *Sogatella furcifera*), które powodują znaczne straty plonów na plantacjach ryżu w południowo-wschodniej Azji (J. Kathirithamby, W. Brytania).

Szerzej były reprezentowane zagadnienia związane z relacjami roślina–roślinożerca (12 referatów), o bardzo różnie ujmowanej skali problemu. Od śledzenia prostych reakcji fizjologicznych rośliny na obecność żerującego skoczka (A. E. Backus, USA), poprzez problemy biologicznej kontroli szkodnika szklarniowego (*Empoasca decipiens*) (K. Steacy i A. Pouchot-Lermans, W. Brytania), do zestawień gatunkowych fauny *Auchenorrhyncha* z pól ryżowych w Grecji (I. Kyriakidou i S. Drosopoulos, Grecja). Dzięki technice wideomikrografii E. Backus mogła obserwować sposób nakłuwania liścia przez

skoczka, drogi wnikania sztyletu kłujki w głąb tkanek i wynikający stąd różny rodzaj uszkodzeń rośliny. Ciekawie przedstawione i bogato ilustrowane zdjęciami mikroskopowymi były dwa referaty przedstawiające zmiany chorobowe w narządach wewnętrznych skoczków (*Dalbus maidis* i *D. eliminatus*), przenoszących choroby wirusowe na rośliny uprawne. Na podstawie zmian aktywności pokarmowej zakażonego owada w czasie jego rozwoju autorka określiła okresy szczególnego zagrożenia dla upraw (N. E. Galindo-Miranda, Meksyk).

Część referatów, w których prezentowane były prace dotyczące gatunków należących do rodzaju *Empoasca*, szkodników upraw polowych w różnych strefach klimatycznych, połączonych zostało w jeden blok tematyczny. Obok rozważań o ich wpływie na rośliny, podjęty był także problem wpływu zróżnicowania gatunkowego i gęstości wysiewanych roślin (owsa i lucerny) na rozwój i w efekcie na zagęszczenie larw *Empoasca fabae* (W. O. Lamp i L. Zhao, USA).

Jeśli wygłaszane referaty uznać za reprezentację tematów badań podejmowanych na *Auchenorrhyncha*, to można stwierdzić, że jest wyraźna tendencja do odejścia od badań ekologii zespołów i populacji w aspekcie powiązań strukturalnych ze środowiskiem. Jeżeli wyławiane były wszystkie gatunki z jakiegoś środowiska, to zwykle omawiano je w aspekcie faunistycznym. Jest wyraźne odchodzenie od żmudnych badań terenowych, ilościowych metod pozyskiwania materiału, których celem byłyby rozważania nad teorią zespołów, na rzecz rozwiązywania konkretnych tematów pośrednio lub bezpośrednio wynikających z zapotrzebowań gospodarczych lub rejestracji zasobów fauny.

Jeden z pięciu dni Kongresu był przeznaczony na wycieczkę dla zaprezentowania różnych środowisk i zbiorowisk roślinnych oraz zebrania okazów entomofauny: od szczytu gór Parnasu po zbiorowiska roślinności porastającej brzegi Morza Adriatyckiego. Chociaż był to środek upalnego lata, wśród wielu pozornie suchych i pożółkłych, najczęściej kolczastych, roślin wyłowić można było liczne okazy *Auchenorrhyncha*. Wzgórza wzdłuż krętej drogi nad zatoką były porośnięte kolczastymi zaroślami makii bądź zupełnie pozbawione roślinności. Patrząc na te nagie lub skąpo pokryte skały aż trudno uwierzyć, że niegdyś rosły tutaj wspaniałe lasy, a wycięcie ich wiele wieków temu spowodowało kompletną i bezpowrotną ruinę tych bogatych niegdyś zbiorowisk. Mimo że historia powstania zarośli makii jest jednym z podręcznikowych przykładów efektów beztroskiej działalności człowieka, to zobaczenie tego na własne oczy robi ogromne wrażenie i nasuwa obawy, że obecnie w wielkim tempie produkujemy podobne przykłady.

Na Kongres organizatorzy zdążyli przygotować tomik obszernych streszczeń referatów, łącznie z ilustracjami i tabelami (Proceedings of the 8th *Auchenorrhyncha* Congress. Eds.: S. Drosopoulos, P. V. Petrarkis, M. F. Claridge, P. W. F. de Vrijer. Delphi, Greece, 9–13 August 1993, pp. 112). Dzięki temu można było zapoznać się z badaniami prowadzonymi przez osoby, które nie mogły przybyć na Kongres i ich referaty wypadły z programu obrad.

Kongres nt. *Auchenorrhyncha* zakończyła pożegnalna kolacja. Były greckie potrawy, grecka muzyka i greckie tańce ludowe, a przede wszystkim miła, serdeczna (podobno także typowo grecka) atmosfera. Można więc powiedzieć, że i ten ósmy Kongres, podobnie jak poprzednie, był imprezą udaną, zarówno pod względem naukowym jak i towarzyskim, potwierdzając opinię, że spotkania stosunkowo niewielkich grup naukowców o podobnych zainteresowaniach badawczych są bardzo korzystne. Są miejscem wzajemnego informowania się o stanie aktualnie prowadzonych przez poszczególne osoby czy zespoły badawcze prac, czy o preferowanych bądź porzucanych kierunkach. Te wszystkie pozytywy dotychczas organizowanych kongresów pozwalają przypuszczać, że następny, który zadeklarowali się urządzić koledzy z Australii w Sydney, będzie równie udany.

Lucyna Andrzejewska